A°. 1829. No. 73.

# BREDASCHE COURANT.

*Woensdag* *den 23 December.*



## NEDERLANDEN.

BREDA, — 22 December.

### TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

*Zitting van Zaturdag, den 19 December.*

Daar zijn tegenwoordig 107 leden.

Nadat nog verscheiden leden, in de zittingen van gisteren en heden, over de begrootingswetten gesproken hadden, en Z. Exc. de Minister van Finantien daarover het woord had gevoerd, is men tot de stemming overgegaan, waarvan de uitslag is geweest als volgt:

I. Het ontwerp van de uitgaven der *tienjarige* begrooting is *aangenomen* met 61 stemmen, tegen 46.

II. Het ontwerp van middelen ter bestrijding voor *tien jaren* is *verworpen* met 55 tegen 52 stemmen.

III. Het ontwerp tot regeling der Nationale Schuld is *aangenomen*, met 88 tegen 19 stemmen.

IV. De jaarlijksche begrooting voor 1830 is *aangenomen* met 54 tegen 53 stemmen.

V. Het ontwerp van de middelen ter bestrijding voor 1830 is, als in regtstreeksch verband staande met dat van de tienjarige begrooting, in naam des konings, op verzoek van Z. Exc. den minister van finantien, *ingetrokken.*

VI. De aflossing van schuld voor het Amortisatie Syndicaat is *aangenomen* met 103 tegen 4 stemmen.

Zoodat de ontwerpen van *uitgaven zijn aangenomen*, en die van *ontvangsten zijn verworpen.*

Z. Exc. de minister van finantien heeft, na dezen uitslag, uit naam des konings, aan den president verzocht, de leden bijeen te houden, en heeft aangekondigd, dat er, bij de Kamer, aanstaanden maandag, eene koninklijke boodschap over de middelen ter bestrijding zal inkomen.

De vergadering is ten half zes ure gescheiden.

De heer *van de Kasteele*, die ernstig ziek is, is, op het oogenblik der stemming, in de vergadering gekomen, om zijne stem ten voordeele der wetten uit te brengen. De eenige leden, welke in deze vergadering niet tegenwoordig waren, zijn de graaf *de Borghgrave*, de heer *F. van Hees*, en de graaf *van Heyden tot Reinestein*, de *eenige* afgevaardigde voor de provincie Drenthe, zoo dat die provincie ditmaal treffelijk vertegenwoordigd is geweest.

Derhalve is het eigenlijke tienjarige budget, of de bepaling der middelen, om de, door deze zelfde kamer, even te voren, goedgekeurde uitgaven te dekken, verworpen. Dit verworpen zijnde, kon de minister niet anders dan de voordragt der middelen tot bestrijding der insgelijks ingewilligde een-jarige uitgaven intrekken. Alzoo heeft de kamer, in hare hooge wijsheid, eigenlijk geoordeeld, dat er wel uitgegeven, maar niet ontvangen moest worden. Men moet bekennen, dat er nooit, in eenige vergadering der wereld, zulk een vreemd besluit genomen, althans de regel: *qui vult finem, vult media*, geheel uit het oog verloren is.

Wij kunnen niet afzijn, hier op te merken, dat het onderscheid in gevoelen tusschen de noordelijke en zuidelijke leden, helaas, hier wederom zeer merkbaar geweest is, aangezien, onder de 52 leden, welke vóór het ontwerp der middelen en wegen gestemd hebben, slechts vijf Zuid-Nederlanders geteld worden, te weten: de heeren *Reyphins*, *van Velsen*, *van Hulthem*, *Pescatore* en *de Moor*, terwijl (Noord-Braband onder de noordelijke provincien gerekend) zes Noord-Nederlanders onder de vijf en vijftig tegen stemmende leden geweest zijn, namelijk de heeren *Luyben*, *van Sasse van Ysselt*, *G. G. Clifford*, *Cuypers*, *Ingenhousz* en *Warin.*

De Kamer is dan ook gisteren ten een ure vergaderd. Zijne Excellentie de minister van financien was in de zaal tegenwoordig. Werd gelezen eene koninklijke boodschap, ten geleide van twee ontwerpen van wet. In gemelde boodschap geeft Zijne Majesteit te kennen, dat, ten gevolge van de beraadslagingen der Tweede Kamer omtrent de begrootingswetten, het noodig geworden was, om in de middelen van uitgaven, provisioneel, zoo voor de tienjarige als eenjarige begrooting te voorzien; dat, tot aanvulling van het te kort, hetwelk veroorzaakt zal worden door de afschaffing van de belasting op het gemaal, die met 1°. januarij aanstaande niet meer geheven zal worden, door andere middelen is moeten worden voorzien, ten welken einde Zijne Majesteit twee ontwerpen van wet aanbood, die in beide talen werden voorgelesen. Het eerste ontwerp strekt tot vaststelling der middelen, ter voorziening in de uitgaven, begrepen in de 1ste afdeeling der begrooting (tienjarige begrooting). Dit ontwerp luidt genoegzaam gelijk aan dat, hetwelk laatstleden zaturdag door de Kamer verworpen is, met uitzondering, dat van de eenjarige begrooting naar de tienjarige zal worden overgebragt, eene som, niet te bovengaande *f* 3,100,000 van de opbrengst der regten op den in-, uit- en doorvoer, enz., en dat de tarieven der hoofdsom van den accijns op de buitenlandsche wijnen en het buitenlandsch gedisteleerd, alsmede op de suiker, eene aanmerkelijke vermindering, in vergelijking van het vroeger voorgestelde, zullen ondergaan, en als nu gebragt worden, voor eerstgemelde, op 25 ten honderd, en, op de suiker, op 40 ten honderd, boven hetgeen thans daarvan geheven wordt.

Het tweede ontwerp, tot vaststelling der middelen ter bestrijding der uitgaven, begrepen in de tweede afdeeling (eenjarige begrooting) is mede gelijk aan dat, op laatstleden zaturdag in deliberatie geweest, met uitzondering, dat, tot aanvulling van het te kort, veroorzaakt door het overbrengen der som van *f* 3,100,000, van de een- op de tien-jarige begrooting, alle middelen, met 9 ten honderd zullen verhoogd worden, boven hetgeen thans als opcenten daarop wordt geheven, met uitzondering alleen van de grondlasten. De tegenwoordige provisionele wetten zullen met 1°. januarij 1830 verbindende zijn.

Na de voorlezing van de koninklijke boodschap en de beide ontwerpen, zeide Zijne Excellentie de minister van financien hoofdzakelijk, dat, door de voorgedragene ontwerpen, het Gouvernement zijne onafgebroken gezindheid aan den dag legde, om het gemeen overleg te blijven handhaven; dat, op eene eerste lezing, de ontwerpen welligt niet begrepen zouden worden, en dat hij zich deswege verpligt vond, eenige inlichtingen te geven. Zijne Excell. schetste vervolgens de veranderingen, die de vorige ontwerpen ondergaan hadden; zeide, dat die geheel in den geest van de grondwet en geheel provisioneel waren, en dat men reeds in 1830 de voordragt van een ander stelsel kon te gemoet zien.

— Door Zijne Exc. den minister van justitie is aan de prokureurs-generaal, de advokaten-generaal en subsituten van de procureurs-generaal, aan de procureurs-crimineel in de provincien, aan de officieren van justitie en hunne substituten bij de regtbanken, en aan de directeurs van politie, gezonden de navolgende circulaire:

'S GRAVENHAGE, *den* 12 *December* 1829.

De koninklijke boodschap en het ontwerp van wet, door den koning, op gisteren, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingeleverd, zijn de uitvloeisels van Zijner Majesteits overtuiging, aangaande de noodzakelijkheid tot het nemen van zeer ernstige en krachtdadige maatregelen, in de omstandigheden, waarin zich de gemeene zaak, bijzonder in sommige gewesten van het koningrijk, bevindt.

Deze omstandigheden zijn in die stukken duidelijk en nadrukkelijk ontwikkeld, terwijl daarbij tevens 's konings eigene beschouwing over den gang des bestuurs van het Rijk wordt opengelegd.

Bij gelegenheid, dat ik u een exemplaar dier stukken doe toekomen, moet ik u, ter voldoening aan 's konings verlangen, met nadruk aandachtig maken op de verpligting, welke op u rust, om de beginselen van Hoogstdeszelfs regering, zoodanig als die in de bovengenoemde boodschap zijn opengelegd, in uwe betrekking

voor te staan en tot rigtsnoer te nemen van uwe handelingen, vermits daardoor alleen die vaste en regelmatige gang van bestuur verzekerd kan worden, welke tot bevestiging en bevordering van het algemeene welzijn zoo noodzakelijk is. Groote laauwheid, ja zelfs gebrek aan moedige, mannelijke en bijzonder voor Zijner Majesteits officieren van justitie zoo zeer pligtmatige handhaving van het grondwettelijk koninklijk gezag, en bevestiging van de klem der regering, hebben zich hier en daar maar al te veel geopenbaard, en zulks kan worden toegeschreven, gedeeltelijk aan de, door het misbruiken der drukpers verbreide, en, bij sommigen, zonder nadenken en onderzoek onvoorzigtelijk aangenomen leeringen, ten eenemale strijdig met de regering der Nederlanden en de regten van den koning, maar ook gedeeltelijk aan den zedelijken dwang, welke de hevige en boosaardige uitvallen van eenige dagbladen op de gemoederen van sommige ambtenaren des konings hebben uitgeoefend, en waardoor de pligtsbetrachting in openbare betrekkingen op eene verregaande wijs is ondermijnd geworden.

» Thans echter, nu *de koning zelve* zoo duidelijk en uitdrukkelijk de beginselen heeft opengelegd, die Hoogstdezelve tot rigtsnoer neemt bij den gang des bestuurs, en die zoo geheel en al uit de nederlandsche grondwet voortvloeijen, zal zelfs niemand, die zich in openbare betrekkingen bevindt, en die strijdig met die beginselen mogt handelen, langer tot verschooning kunnen aanvoeren, dat hij, uit onkunde van 's konings bedoelingen, ter goeder trouw zou dwalen; en ik ben gelast u nadrukkelijk te herinneren aan den pligt, die allerbijzonderst op Zijner Majesteits officieren rust, om zich, door geene overweging, van welken aard die ook zijn moge, te laten afhouden van het voorstaan en naleven dier beginselen, welke ten grondslag van het nederlandsch staatsgebouw dienen, die aan de regering tot rigtsnoer verstrekken, en welker stipte opvolging de koning alzoo met het meeste regt van alle diegenen kan vorderen, die, hunne aanstelling van Hoogstdenzelven ontleenende, daarvan geen afstand willen doen, maar op Zijner Majesteits vertrouwen bij voortduring aanspraak wenschen te maken.

» Bijzonder moet ik u ook dringend aanbevelen, om u voortaan door niets hoegenaamd te laten terug houden, van stiptelijk toe te zien op de handhaving en nakoming van alle bestaande wetten en verordeningen, daar het Zijner Majesteit is voorgekomen, dat op vele plaatsen daaromtrent laauwheid en onachtzaamheid plaats heeft, en het Hoogstdeszelfs ernstige begeerte is, dat allen, die met openbare betrekkingen vereerd zijn en vereerd willen blijven, zich die betrekkingen waardig toonen, door ijverige zorgen, om de wetten te doen eerbiedigen en rust en orde te handhaven en te verzekeren.

» Met deze krachtige herinnering aan de pligten, die op u rusten, heeft de koning geenszins ten doel, om de vrijheid van uwe gevoelens en denkwijze eenig geweld aan te doen: die vrijheid, even als elke andere, wordt geëerbiedigd, zoo wel bij den ambtenaar als bij ieder ambteloos burger van den Staat; maar daar die vrijheid eene laakbare en voor 's lands welvaren hoogstnadeelige strekking bekomt, wanneer zij tot pligtverzuim en tegenwerking van 's konings vaderlijke bedoelingen leidt, zoo acht Zijne Majesteit zich verpligt, in het belang der gemeene zaak, Hoogstdeszelfs vertrouwen te moeten onttrekken aan hen, die, in openbare betrekkingen geplaatst, zouden vermeenen niet te kunnen opvolgen en naleven die beginselen, welke de Koning, bepaaldelijk, bij nevensgaande boodschap (*zie die Boodschap in de Buitengewone Bredasche Courant van maandag den 14den dezer*), heeft verklaard, de beginselen van Hoogstdeszelfs regering te zijn.

» Ik verzoek u derhalve, om den inhoud van dezen brief en van de daarbij gevoegde Koninklijke boodschap in rijpe overweging te nemen, en mij, binnen tweemaal vier en twintig uren na derzelver ontvangst, stellig te onderrigten of gij u al dan niet genegen en bereidvaardig gevoelt, om den daarin aangewezen weg, zonder eenige de minste afwijking, en met dien ijver, trouw en vastheid te volgen, zonder welke het onmogelijk is, om langer met eenig nut het vaderland te kunnen dienen, en de rustige burgerij te beschermen tegen de misdadige pogingen van kwaadwilligen.

*De Minister van Justitie.*

Men wil, dat circulairen, in den zelfden geest, door de chefs der verschillende ministeriële departementen, aan derzelver ondergeschikte ambtenaren zijn of zullen uitgevaardigd worden. Die van binnenlandsche zaken zou enkel aan de heeren gouverneurs der provincien gerigt zijn, met last aan dezen, om den inhoud derzelve aan de ambtenaren, naar derzelver onderscheidene rangen en betrekkingen, mede te deelen.

— Het is de factie niet genoeg, dagelijks, in hare dagbladen, tegen vorst, 's vorsten zoon, ministers en leden der hooge staats-collegien, welke niet naar hare pijpen dansen en zich durven verstouten, andere gevoelens dan de hare te hebben en aan den dag te leggen, te razen en te tieren — neen; thans beginnen hare aanklevers ook brandbrieven aan de leden van de Tweede Kamer te schrijven. Immers de heer *Geelhand della Faille*, afgevaardigde voor de provincie Antwerpen, heeft, in de zitting dier Kamer van den 17den December, ronduit verklaart, zulk een brief ontvangen te hebben; maar tevens betuigt, dat hij zich aan de in denzelven vervatte dreigementen niet in het minste zal storen en dat dezelve niet den geringsten invloed zullen hebben op de adviezen, die hij nu en in het vervolg zal uitspreken.

— In ons vorig nommer verhaalden wij, hoe het, in een naburig land, *alwaar zekerlijk meer vrijheid heerscht dan hier*, eenen armen comediant, die zich verkleed, en eenen armen schrijnwerker, die een liedje gezongen had, vergaan is. Tot bijdrage der vrijheid, welke in dat rijk heerscht, strekke het volgende:

» Des avonds van den 14den dezer, omstreeks 9 ure, begaf de Commissaris van Politie der wijk van het stadhuis binnen Parijs, van tien gendarmes verzeld, zich naar de woning van zekeren *Dominique*, gaar-kok en wijnkooper in de straat de la Tixeranderie aldaar, met oogmerk, om de boeken en papieren in beslag te nemen van een genootschap, dat, te dien huize, in eenen onderaardschen spelonk vergaderde.

» Deze onderaardsche spelonk nu, lezer, bestaat in eenen eet-kelder, zoo als er in die groote hoofdstad meer zijn, die des zomers koel en des winters warm is, en daar kwamen, alle zondagen, eenige architecten en aannemers van werken, met hunne huisgezinnen, bij een, die, na over hunnen arbeid te hebben gesproken, zich met eten en drinken, en een liedje te zingen, vervrolijkten. Alhoewel dit den Commissaris nu duidelijk bleek, werden niettemin de gasten verdreven en bekwam de wijnkooper verbod, om ooit weder dat gezelschap tot zijnent te ontvangen, op poene van in handen der justitie te worden overgeleverd."

— *Le Courrier des Pays-Bas* zegt, dat een der redacteuren van den *National* onlangs omtrent de 100,000 guldens ontvangen heeft. De *National* antwoordt: « De *Courrier des Pays-Bas* liegt honderd duizend maal, en wij zijn overtuigd, dat dit geenszins zijne laatste logen zijn zal."

— In het Leuvensche dagblad staat, met groote letters, een manifest aan de ingezetenen van Leuven, waarin de volgende zinsnede voorkomt:

» Zonder de vrijheid van te mogen drukken, wat gij denkt, zult
» gij slaven worden gelijk de mannen in het Oosten, zult gij in stilte
» de hand kussen, die u kastijdt, en zult gij u eerbiediglijk voor
» de zweep uwer beulen krommen."

De schooljongens, welke de Leuvensche courant schrijven, zijn, gelijk men ziet, bitter bang voor slagen.

Wij lezen in *le Pilote d'Anvers* hetgeen volgt:

» Daar wordt gesproken van het afzetten van alle ambtenaren,
« welke petitien geteekend of de hand tot het teekenen der peti-
» tien geleend hebben. Daar zijn circulaires, instructien, enz.
» herwaarts en derwaarts gezonden. Men spreekt van de ambte-
» naren op nieuw den eed van getrouwheid te doen afleggen en
» voegt er bij, dat alle ambtenaren, welke geene lijdelijke ge-
» hoorzaamheid betoonen, binnen vier en twintig uren afgezet
» zullen worden."

Wij weten tot nog toe, zegt *le National*, niets van die in omloop zijnde circulaires of instructien; niet, waar, van wien of aan wien dezelve gezonden zouden zijn (*Wij wel. Zie hier boven*); maar het is ons altijd hinderlijk voorgekomen, dat lieden, welke van de regering betaald worden, om haar te dienen, openlijk tegen haar uitvaren. Indien de regering het wijs besluit neemt, om alle die genen, welke, uit 's lands penningen betaald wordende, de daden des gouvernements gedurig berispen, weg te jagen, dan zal zij iets verrigten, dat zij reeds lang had behooren te doen.

Men vrage ieder verstandig mensch, of zelfs de geringe burger een knecht tot zijnent zou houden, welks getrouwheid hem verdacht zou voorkomen. Even zoo mag men ieder braaf mensch vragen, of het niet schandelijk is, een kamerheer, die in het geval verkeert, om dagelijks den persoon des konings te moeten naderen, openlijk de maatregelen des gouvernements te hooren gispen? Of het niet de grootste ergernis geeft, een papierkladder te zien, die, een vier dubbeld traktement voor zijne ambten genietende, betaald wordt, om des morgens in dienst van de regering te schrijven, haar des avonds, in de aan hare doodelijkste vijanden verkochte papieren, lastert en in het aangezigt spuwt. Nergens, wij moeten het tot ons leedwezen bekennen, ontmoet men dergelijke ongerijmdheden dan in de Nederlanden.

— Brieven van Lissabon, van den 3den December, melden, dat dom *Miguel*, ten gevolge van eene gehouden vischerij, op welke hij eene hevige koude heeft gevat, zeer zwaar ongesteld geworden is, zoo dat er, reeds gisteren, onrustbarende geruchten in omloop waren, en men heden zoo verre gaat van zijnen opvolger te doodverven. Uit het inwendige van het paleis lekt overigens wegens zijne ziekte niets uit.

— Het volgende zijn eenige uittreksels uit de bij ons ontvangen Bataviasche berigten, in ons voorlaatste nommer vermeld:

BATAVIA, — 3 Junij.

Wij vernemen, dat, door het Hoog-Geregtshof, in de zaak van den gesuspendeerden nederlandschen consul te Kanton, in China, *J. H. Bletterman*, tegen wien, door den prokureur generaal, ter zake van ontrouw door bedrog en bedriegelijke handelingen, moedwillige verspillingen van 's lands gelden, en het vertrouwen van het gouvernement te hebben misbruikt, criminele procedures waren aangevangen, is verklaard, geene redenen voor vervolging tegen dien beschuldigde te bestaan.

Zijnde onder anderen door het Hof in overweging genomen, dat, hoezeer de beschuldigde werkelijk heeft gemaakt gefingeerde obligatien, en die als zoodanig geboekt, door gelden, aan hem zelven door het gouvernement verschuldigd, te doen voorkomen als waren die van vreemden opgenomen, en dus aan dezen verschuldigd, en de zaak aldus op den duur in zijne correspondentie te hebben doen voorkomen, en dat, hoezeer het *fingeeren* van zoodanige obligatien en het *boeken* derzelve, als mede het *logenachtig voorstellen* van den stand der zaken van de faktorij, *hoogst verachtelijk* is, en *beledigend* voor een gouvernement, hetwelk *hij verpligt was, trouw en eerlijk te dienen* en derzelve dus zijne *pligten heeft verzaakt*, echter aan de door den beschuldigden *gepleegde* valschheid die kenmerken ontbreken, die dezelve naar de wet strafbaar misdadig doen zijn.

BUITENZORG, — 25 Junij.

Brieven van *Timor Koepange* van den verdienstelijken en vlijtigen natuuronderzoeker *Maclot* leveren ons een vernieuwd blijk van de rustelooze pogingen, waardoor hij en zijne reisgenooten, onaangezien alle zwarigheden, aan het doel van hunne zending en aan de verwachting der geleerde wereld, met opoffering van zich zelven, trachten te beantwoorden; doch deelen ons tevens de treurige tijding mede van het overlijden van de heeren *Alexander Zippelius*, hortulanus botanist en *Gerrit van Raalten*, adjunct bij de natuurkundige Kommissie. Eerstgenoemde was voorheen horticulanus in 's lands plantentuin alhier; maar had zich, door zijne kunde, en door zijnen ijver in zijn vak, de plaats verworven, die hij bij de kommissie met eer vervulde.

Met moeite verwierf de heer *Maclot*, van den regerenden vorst van Timor, de toestemming, om zijne vrienden ter aarde te bestellen en hun eene treurrolle laatste eer te bewijzen. Wij betreuren van harte de grievende verliezen, die de Commissie van natuurkundig onderzoek bij herhaling geleden heeft, en hopen, dat de heer *Maclot*, met zijne nog overgeblevene reisgenooten, die, onaangezien de zware slagen, die hun getroffen hebben, van voornemen waren, de binnenlanden van Timor te onderzoeken, gespaard mogen blijven en spoedig in het midden van hunne vrienden mogen terug keeren.

BUITENZORG, — 27 Junij.

Zijne Exell. de Kommissaris-Generaal, ingevolge zijner Majesteits besluit van den 18den November 1828, houdende aanschrijving aan hem Kommissaris-Generaal, om, daartoe termen vindende, een op voorstel van den Luit. Generl., kommanderende het leger in Nederlandsch-Indie, aan 10 Indische militairen, welke zich, gedurende de Javasche onlusten, hebben onderscheiden, tien belooningen te geven, heeft aan tien Indianen, welke zich op eene allergunstigste wijze hebben doen kennen, even zoo vele medailles, te weten vijf gouden en vijf zilveren, doen uitreiken.

---

# Mengelingen.

TOAST AAN DEN KONING,

door een der Officieren der Schutterij in 's *Hage*, bij den maaltijd, op den 6 December 1829.

—

Wij brengen met ontgloeide borst,
Een dronk u toe, geliefde Vorst!
Wij, Neerlands vrije zonen.
Gij waakt voor ons, voor ons geluk
En, wie verblindt en spreekt van druk,
Wij hebben vreugde tonen.

—

Wij zingen u, uw deugd ten lof,
Wie wel denkt, heeft tot dankens stof,
En wenscht u 'tal van zegen.
Wie wenscht dat aan zijn' vader niet;
Dat zijt ge' o Vorst! die ons gebiedt,
Gij staaft het allerwegen.

—

Dat tweedragt vrij de pijlen werp'
Den staat beroer', in vlammen zett'
Wat ooit haar vuur moest raken.
T'is, broeders, ons een spoorslag meer,
Voor 't land en voor Oranjes eer,
Met mannen-moed te waken.

—

Dat zweeren we' in deez blijden stond,
Bij toog en lied, opregt en rond,
U, dierbaar Vorst en Vader!
En wie dien heilgen eed ooit schendt
Zijn pligt vergeet, zijn' Vorst miskent
Dien doemen we' als verrader.

---

AAN DEN KROONPRINS,

ter gelegenheid van den, door de Officieren der Schutterij, aan Hoogstdenzelven gegeven maaltijd, uitgesproken door * * *.

Schenkt in de bekers tot den rand.
De held verjaart, die 't vaderland
Bevrijdde van zijn kluisters.
Aan hem dees' dronk, die eens zijn bloed
Ten spijt van s'vreemdelings euvelmoed,
Vergoot voor Neerlands luister.

—

Komt, scharen w'om dien held ons zaam;
Hij draagt ons kleed, en wij zijn naam,
Of wij zijn telgen waren.
Komt, drinken, Broeders, zingen wij,
Door hem vereend, door eendragt vrij,
Verheugt ons zijn verjaren.

—

Zoo lang hij, en door deugd en daad,
Als held, aan onze spitse staat,
Zij hem ons hart geschonken.
Viert, broeders, dankbaar, bij een feest,
Oranje's heil, ... gaat ...
Oranje toegedronken.

---

# LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

I. *Beknopte handleiding tot de kennis der romeinsche oudheden, ten dienste der nederlandsche jeugd, naar het hoogduitsch van* P. F. A. NITSCH, *door* J. F. BUSER, *in 8o.; groot* 131 *blads.* Te Zalt-Bommel, bij J. NOMAN 1828. . . *f* 1,50.

II. FENELONS *Gesprekken over de Welsprekendheid in het algemeen en over die van den kansel in het bijzonder; uit het fransch, met aanteekeningen. Door* J. M. SCHRANT. *Tweede druk, in 8o; gr.* 466 *blad.* BIJ DENZELFDEN, 1829. . . *f* 4,50

III. *Parijs in opstand, of zamenswering tegen* HENDRIK III, HENDRIK IV *en tot verdelging der Protestanten in Frankrijk; in verband met den oorlog voor de nederlandsche vrijheid tegen Spanje, in geschiedkundige tafereelen. Uit het fransch, naar den tweeden druk. Twee stukken in 8o.* Te 's Gravenhage bij A. KLOOTS & COMP. 1827. . . . . . . . . *f* 2,80.

IV. *De Staten-vergadering der stad Blois, of de dood van den Hertog* VAN GUISE, *behelzende de beroerten van Frankrijk in December 1588. Een vervolg van Parijs in opstand. In geschiedkundige tafereelen. Twee stukken in 8o.* BIJ DENZELFDEN, 1829. . . . . . . . . *f* [illegible],50.

V. *Toelichtingen en Bedenkingen op Dr.* JOHN BOWRING'S, *aanmerkingen over onze nederlandsche letterkunde door Mr.* B. H. LULOFS. Te Groningen, bij OOMKENS, in 8o.; 142 blads. 1829. *f* 1,[illegible].

I. Deze handleiding werd door den heer [illegible] bewerkt, om in de latijnsche scholen voor de lagere klassen te dienen, ten einde, bij het lezen en vertalen van romeinsche verzen en schrijvers, den leerling voorkomende zwarigheden uit den weg te ruimen. Hiervoor is het daar ook bijzonder geschikt. Dit werkje zou, maar om [illegible]

voelen, zelfs op de gewone kostscholen met eenige vrucht kunnen gebruikt worden.

Bij het lezen van de voorrede, meenden wij evenwel te bespeuren, dat de schrijver zijne vorige militaire loopbaan niet geheel uit het oog verloren heeft, daar deze beknopte handleiding ons als eene *veld-ontdekking* voorkomt; die, zoo dezelve niet te vijandelijk ontvangen wierd, door meerdere *ligte troepen* zoude gevolgd worden. Ter voldoening van het verzoek des schrijvers, hebben wij dan ook met toegevendheid op eenige » *leemten en onvolkomenheden, die elk menschelijk* GEWROCHT *aankleven*", nedergezien.

II. De beroemste kunstregters, zoo als: ROLLIN, BLAIR, MAURIJ, LA HARPE, DE BAUSSET en anderen, hebben, omtrent *Fénelons gesprekken over de welsprekendheid en deszelfs brief aan de fransche akademie*, met zoo veel lof gesproken, ook is er over den *eersten druk* dezer vertaling reeds zoo veel gezegd, dat er voor ons weinig of niets is overgebleven, willen wij niet in herhalingen vervallen. Wij zullen dus hier alleen bij voegen, dat een goede aftrek van dit werk eenen herdruk noodzakelijk heeft gemaakt, waarbij de heer SCHRANT eenige wenken, die hij bij de uitgave van den eersten druk ontvangen had, niet uit het oog verloren heeft, zoo dat deze nieuwe uitgave aanmerkelijke verbeteringen heeft ondergaan.

III. en IV. Beide bovengenoemde werken bevatten de, ook voor onze vaderlandsche historie, zoo belangrijke geschiedenis van de *Zamenzwering der huizen van Lotharingen en Spanje*, bekend onder de fransche benaming van *La Sainte Ligue*; om welke reden de vertaler het ook noodig geacht heeft, aan het eerste werk, eenen meer op de nederlandsche geschiedenis betrekking hebbenden titel te geven.

*Parijs in opstand (Les Barricades)* was in Frankrijk zeer gunstig ontvangen geworden, hetwelk was toe te schrijven aan den dramatischen vorm, waarin de fransche schrijver zijn werk had opgesteld, zoo bijzonder geschikt, om de karakters der handelende personen te doen uitkomen. Hiervoor eigent zich de fransche taal bijzonder, vooral om gemeene en platte taal niet geheel terugstootend te doen voorkomen. De vertaler heeft, naar onze gevoelens, in deze geschiedkundige tafereelen, een weinig te veel aan het eigenaardige van den franschen tekst willen gelijk blijven, en laat daardoor HENDRIK III, en andere hooge personen, somtijds eene taal spreken, die ons, zelfs in den mond van eenen eenvoudigen hollandschen boer, vreemd zoude voorkomen.

De voorrede van den nederlandschen vertaler, voor het eerste werk geplaatst, is merkwaardig daar hij hierin, met veel oordeel en kennis, het verband, dat tusschen deze onlusten en de geschiedenis van onzen [illegible] oorlog bestondt, aanwijst. Ook zijn de geschiedkundige [illegible] in de beide genoemde werken lezenswaardig; de karakters van [illegible], CATHARINA DE MEDICIS, de HERTOGEN VAN GUIZE en EPERNON, van [illegible], [illegible] en andere hoofden der verbondenen, uitnemend geschetst, en het *geheel* ter lezing aan te bevelen. Wij zullen, bij eene volgende gelegenheid, eenige uittreksels uit deze tafereelen geven, zoo plaats en tijd zulks toelaat.

V. Toen wij, in het Blad van den 14den November, JOHN BOWRINGS brieven beoordeelden, hadden wij den taak op ons genomen, om, bij het uitkomen van het beloofde derde stukje, het geheele werk nader te beschouwen; hiervan zijn wij nu gedeeltelijk ontheven, daar een groot meester, de kundige en geleerde LULOFS, ons hierin voorgegaan is. Met veel genoegen lazen wij de hierboven gemelde *Bedenkingen*, die, hoe losjes ook uitgewerkt, schitterende waarheden bevatten voor diegenen, welke, minder dan de hoogleeraar LULOFS, met de nederlandsche letterkunde bekend zijn, en dit getal zal niet gering wezen. Naar ons gevoelen, heeft de Schrijver dezer *Bedenkingen* den uitgever van BOWRINGS brieven geene geringe dienst bewezen, dewijl hierdoor de aandacht op hetzelve zal opgewekt worden. Dit stukje bevat een algemeen, doch kort overzigt van onze letterkunde, waarin de geoefende meester zijne leerlingen en lezers aan het menigvuldige schoone en goede, dat daar in gelegen is, herinnert. Hij beschouwt hier echter als Hollander de voortbrengselen van inlands vernuft, en is dus geen onbevooroordeelde scheidsregter, welke regtmatige aanspraak hij ook moge hebben, om in deze hoedanigheid op te treden. De gevoelens van BOWRING omtrent de nederlandsche letterkunde zullen dus altijd, hoe vlugtig deze ook in sommige opzigten zijn, van belang blijven, al ware het slechts om hieraan ons eigen oordeel te toetsen. Wij zijn allen dien geleerden BOWRING op nieuw onzen dank schuldig, dewijl zijn werk de aanleidende oorzaak is geweest van het in het licht verschijnen dezer *Bedenkingen*, die wij als eene onuitgewerkte schets van een groot meesterstuk beschouwen — niet als beoordeeling van BOWRINGS verhandeling der nederlandsche letterkunde, maar als het ontwerp tot eene *bloemlezing*, dat aan eenen LULOFS beter dan aan eenen VISSER is toebetrouwd. X.......

# ADVERTENTIEN

*** Bij J. OOMKENS, te *Groningen* is gedrukt, en bij BROESE & COMP. te *Breda*, en verder alom te bekomen:

I. ANNALES ACADEMIAE GRONINGANAE 1825—1826, groot 4to. *f* 9, 00.

II. Mr. B. H. LULOFS, Eenige Toelichtingen en Bedenkingen op des geleerden Dr. *John Bowring's* uit het Engelsch in onze Moederspraak vertaalde Aanmerkingen over sommige onzer oudere en nieuwere Nederlandsche Dichters, Redenaren en andere Schrijvers; gr. 8vo. *f* 1, 50.

III. Mr. W. B. Bedenkingen op, en voorgestelde verbeteringen van het nog in werking zijnde Lijfstraffelijk Wetboek, in verband met het Wetboek van Strafvordering, rakende minderjarigen; gr. 8vo. *f* 0, 40.

IV. Prof. *Th. van Swinderen*, VERZOEKSCHRIFT over het Lager Onderwijs, ingezonden aan de Staten Generaal, waarin, op eene duidelijke wijze, de bezwaren der nieuw voorgedragene Wet over dat onderwerp worden aangewezen, en op het behoud der tegenwoordige wet aangedrongen, die eene ondervinding van bijna 25 jaren als nuttig heeft leeren kennen; in folio. *f* 0, 70.

V. *N. Westendorp*, JAARBOEK van en voor de provincie Groningen, 1e Stuk, gaande, van den vroegsten tijd, tot 1273; gr. 8vo. met platen. Bij Inteekening *f* 3, 25. Buiten Inteekening *f* 4, 05.

VI. Hetzelfde werk op best velin schrijfpapier. Bij inteekening, *f* 5, 20. Buiten Inteekening; *f* 6, 50.

VII. *M. Corstius*, Handboek der Christelijke Geloofsleër, 2e deel, gr. 8vo. *f* 3, 60.

VIII. Hetzelfde werk in 2 deelen compleet. *f* 6, 40.

IX. *W. Shakpeare*, de Keapman fen Venetien in Julius Cesar, twa Toneelstikken. Uut it Ingels foarfrieske trog *R. Posthumus*, gr. 8vo. *f* 2, 00.

X. Prof. *H. C. van Hall*, Geschiedenis van de verwoestingen door de Rupsen, in het jaar 1829 aangerigt, in de provincie Groningen; gr. 8vo. *f* 0, 40.

XI. Prof. *A. Ypeij*, Akademische Leerrede ter gedachtenis van wijlen den Hoogleeraar *T. A. Clarisse*; gr. 8vo. *f* 0, 40. Dito met portrait. *f* 0, 55.

XII. *G. H. van Senden*, de nagedachtenis van den Hoogleeraar *T. A. Clarisse*, plegtig gevierd bij het Natuur- en Scheikundig Genootschap te Groningen; gr. 8vo., met portrait *f* 0, 75.

XIII. Dr. *J. Mannikx*, Levensschets van den Hoogleeraar *P. Driessen*; gr. 8vo., met portrait. *f* 0, 60.

*R. G. Rijkens*, Een stel Schoolboekjes, voor de 2e Klasse, als:

XIV. *Willem Reislust*, of Aardrijkskundige Beschrijving van het Koningrijk der Nederlanden; 8vo., met een kaartje. *f* 0, 25.

XV. De Jeugdige Vrienden van ons Vaderland, of Geschiedenissen van hetzelve, 8vo. *f* 0, 20.

XVI. De Leermeester in de Spelkunde, 8v. *f* 0, 20.

XVII. Vader Edelhart of de Bijbelvriend, 8vo., *f* 0, 25.

XVIII. Hoe Grootvader Vormhart zijnen kleinzoon Rudolf verstandig leert lezen; 8vo. *f* 0, 20.

XIX. Vertellingen van den Onderwijzer Schoolvriend over de Natuurlijke Historie, 1ste Stukje, met plaatjes; 8vo. *f* 0, 25.

XX. Brief bij bovenstaande stel Schoolboekjes, gr. 8vo. *f* 0, 25.

XXI. *R. G. Rijkens*, Letterenbank *f* 0, 40, en, in een lessenaartje, *f* 0, 50.

XXII. *R. H. Venhuis*, Natuurlijke Historie der Provincie Groningen, op Schrijfpapier, gr. 8vo. *f* 0, 80.

XXIII. Dito tot Schoolgebruik; 8vo. *f* 0, 25.

XXIV. *J. Smid*, Leesboek voor de hoogste Klasse over de Theorie der Rekenkunde; 8vo. *f* 0, 30.

XXV. Gedachten, omtrent het Weduwen- en Weezenfonds voor Politieke en andere Ambtenaren, onder de zinspreuk: *voor het Toekomende*; gr. 8vo. *f* 0, 25.

---

*** Bij BROESE & COMP., te Breda is gedrukt en te bekomen:

# BREDASCHE ALMANAK,

*voor het jaar onzes [illegible]*

I. Voorzien van een volledig Naamregister van Administrative, Financiële en Justitiële Ambtenaren, Maatschappijen en Leden der collegien; II. benevens Jaar-, Paarden- en Beestenmarkten, in de steden en Dorpen der Provincie *Noord-Braband*; alsmede III. order op het varen der Schepen en Marktschuiten, het rijden der Diligences, Postwagens, Toer- en Vrachtkarren, Post- en voetboden van en naar *Breda*; als ook IV. de Hooge en Lage Watergetijden voor het jaar 1830. Uitgerekend in uren en minuten, voor de steden *Rotterdam*, *Oostzee*, *Dordrecht*, *Vlissingen*, *Brussel*, *Briel*, *Goeree*, *Zierikzee*, *Tergoes*, *Middelburg*, *Terveer*; en voorts voor alle Brabandsche, Zeeuwsche en Vlaamsche kusten V. Kronijk van Merkwaardige gebeurtenissen in ons Vaderland en vooral *Breda* betreffende. Ten slotte vindt men tevens eene naauwkeurige Tafel, dienende om Nederl. gewigten te herleiden, en verder alles, wat tot een compleeten Almanak behoort. De prijs in best Pergament is 40 Cents. Prijs in Groen Pergament is 45 Cts.

De prijs van den dubbelen Almanak, op best papier, a 27½ Cents. Idem dubbeld, ingenaaid in Pergament 20 Cents. Idem enkele Almanak 10 Cents.

---

Te BREDA, bij BROESE & COMP. Boekdrukkers en Boekverkoopers.